Споминки про Волод. Александрова. „...З журбою перечитав я звістку про смерть В. А-ва. Мені особисто доводилось знати небіщика, хоч і на на довго, — завжди я згадую його з прихильністю та пошануваннєм. Небагацько трапляєть ся людий, так щиро перенятих любовю до рідного краю, не зважаючи на свій поважний вік, як був перенятий пок. А—ів. Скілько в нас бувало патриотів, щó галасували на шкільній лавці про Січ-матір та присягались писати питомою мовою, а куди вони подівались, який лизень злизав їх? Патриоти, як А—ів, щó не тремтів за свій чин, не вважав прихильности до рідної неньки-України за „помилки молодощів“, а оставав ся певним та незломним до кінця-краю, — такі патриоти щось дуже рідкі в нинішню добу. Тим дорожше для нас память покійного! З А—ом познакомив ся я 1885 року, в Харкові, в редакциї однієї мійської часописи: нас представили одного другому яко Українців. Ми розбалакались; на прощаннє А—ів запрохав мене до себе, після чого я став його відвідувати. Відразу причарувала мене його тиха, щира, чула та людяна вдача, його рідка простота та, я-б сказав, почування товариські: ще не знаючи мене овсі, небіщик подарував мені на спогад дещо зі своїх книжок, з найприхильнійшими написами до мене яко Українця, — на жаль тільки все загубило ся підчас моїх посьвітніх мандрувань... Чимсь рідним та затишним віяло на мене, коли я сидів поруч з А—ом у його салї, украшеній поличчями гетьманів українських, та слухав його читання: саме тоді він збирав материяли для № 1 „Складки“ і перечитував мені дещо в рукописах. Між иньшим памятаю відповідь П. Кулішеви, написану,

коли не помиляюсь самим покійником з такого приводу. Спочатку 1885 року П. Куліш надіслав до харківської часописи „Южный край“ пайку своїх поезий, котрі редакция і почала друковати; то були переважно хвалебні гимни Петрови та Катерині за втиски України та зруйнованнє Січи і т. и.; між иньшим тут був вірш, що починав ся, памятаю, отсими словами:

Я був собі пяний, а баба Талалайка
Безкостим язиком мене благословила,
І голову мою, почавши з Наливайка,
Високо-славними героями набила...

Вірш отсей і викликав з боку А—ва звістну відповідь, що починала ся так:

Гей, онуче, гей онуче
Баби Талалайки!...

Чи сам автор не помістив того вірша до „Складки“, чи цензура не пустила — не знаю; мабуть — перше. Треба сказати, що „Южный край“ подав поезиї Кулішеви в одному, чи двох числах тільки, бо дальше цензура заборонила друковати раз на всігди які ні є українські річи у видавництві, що має дозвіл виходити лишень московською мовою; а до того часу в тій часописи траплялось дещо і в нашій мові. — Ще до знакомства з А—ом я вичитав у мійських часописях, що він спорудив комедию „Семінарист дома, становий в сливах“ [так здаєть ся вона називала ся]. Розмовляючи, якось я запитав про неї автора; А—ів відповів мені на мій запит, що цензура ту комедию заборонила і що, коли память не здраджує мене, у його не лишало ся навіть чернетки. Дія веде ть ся на селї. Становий та семінарист залицяють ся до однієї дівчини, більш прихильної до семінариста, на котрого становий подав врешті донос про політичну непевність, — щось похоже становило сюжет того твору. Мені особисто радив пок. А—ів скласти життєписи видатнійших гетьманів українських рідною мовою, для якої цїли давав мені жерела книжкові, — на жаль я не мав тоді спромоги взятись за ту роботу. Крім творів, українській громаді відомих, А—ів написав ще кілька віршованих казок для дітий мовою московською, а також складав поезиї латинські. Що я найчастійше згадував, так кабінетик А—ова, з поличчями письменників українських та безліччю книжок в нашій рідній мові, — то справді здавалось і нині, в моїй глухій далечині здаєть ся мені, багацтвом неоціненим. Скільки разів я думав-гадав отут собі самотою: коли-б дав Бог опинити ся у Харкові, зараз би до д. Александрова та за ті дорогоцінні книжки — до останньої стрічечки-б поперечитував, та ба... сказано — дурень думкою багатіє, — так оце й я... А коли спромога була, то все бач думалось, що тій спромозі не буде краю, або овсі про иньше думалось, — звичайна людська доля... Той, хто до 70-літнього віку зберіг молодечу прихильність до батьківщини, як В. А—ів, має пезперечне право на щире пошануваннє нащадків, — і ми певні, що вони не відмовлять небіщикови тієї подяки, палкою любовю та совістним трудом заслуженої“.

Липень, 1894 р. **Павло Граб.**